

ОСОБЛИВІСТЬ НАУКОВОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПРИ ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

КЛИМЕНКО Є.В.

Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса, Україна

Освітній процес, як відомо, носить ретроспективний характер. Учитель передає своїм учням ті знання, які колись отримав сам, тобто уже добути минулими поколіннями. Таким чином, при цьому характері навчання спостерігається відсутність притоку нових знань, що, в кінці кінців призводить до стримування розвитку та гальмуванню прогресу. При цьому згідно [1] «викладацька діяльність – діяльність, яка спрямована на формування знань, інших компетентностей, світогляду, розвиток інтелектуальних і творчих здібностей, емоційно-вольових та/або фізичних якостей здобувачів освіти (лекція, семінар, тренінг, курси, майстер-клас, вебінар тощо), та яка провадиться педагогічним (науково-педагогічним) працівником, самозайнятою особою (крім осіб, яким така форма викладацької діяльності заборонена законом) або іншою фізичною особою на основі відповідного трудового або цивільно-правового договору». Ретроспективний характер навчання обґрунтований для здобувачів дошкільної та повної загальної середньої освіти, де закладаються основи знань, які, як правило, добути людством на попередньому етапі розвитку, та необхідні людині для створення базису пізнання в майбутньому. Освітня діяльність у сфері вищої освіти [2] це «діяльність закладів вищої освіти, що провадиться з метою підготовки здобувачів освіти на певних рівнях вищої освіти за певними освітніми програмами. Тобто, це також передача уже відомих знань здобувачам освіти». Наукова діяльність – «інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань. Основними її формами є фундаментальні та прикладні наукові дослідження». Заклади вищої освіти є тими унікальними організаціями, в яких поряд з освітньою діяльністю проводиться і наукова, тобто студенти під час навчання набувають навичок отримання нових знань, проведення наукових досліджень. Тобто основними закладами де здобуваються нові знання, а також здобувачами освіти отримуються необхідні навички та знання щодо процесу наукових досліджень, є заклади вищої освіти. Навчальний процес в цих закладах проводять науково-педагогічні працівники. Наукова діяльність науково-педагогічних працівників та наукові дослідження студентів є основою для отримання нових знань та здобуття механізму і навичок цієї роботи у здобувачів вищої освіти.

З метою удосконалення наукової роботи на кафедрі Залізобетонних конструкцій та транспортних споруд Одеської державної академії будівництва

та архітектури створена система залучення здобувачів вищої освіти до наукової роботи уже з першого, другого курсів навчання на бакалаврському рівні. На кафедрі ведеться підготовка спеціалістів вищої кваліфікації (докторів філософії та докторів наук), створена та функціонує наукова школа. Напрямки наукової роботи:

1) технічна експлуатація окремих конструкцій та будівель і споруд в цілому, а також робота залізобетонних та кам'яних конструкцій, пошкоджених в процесі експлуатації;

2) створення моделей роботи залізобетонних конструкцій з врахуванням фізичної нелінійності матеріалів.

За цими напрямками для студентів бакалаврського та магістерського рівнів організована робота одного наукового гуртка (з дослідженнями за широким колом питань) та наукова група, що веде дослідження в більш сфокусованому напрямку (врахуванню пружно-пластичної роботи бетону та арматури). Очолюють дослідження в гуртку та групі досвідчені науковці – доктор та кандидат наук. На початкових стадіях досліджень студенти: знайомляться з наукової тематикою кафедри, з досягнення в певному напрямку та проблемними, ще не розв'язаними, питаннями. Вони визначають свій подальший напрям досліджень та більш глибоко знайомляться з досягненнями в ньому. Як правило, на цьому етапі визначається майбутній науковий керівник дослідження, який в подальшому буде повністю курувати роботу (як наукову, так і освітню). Самостійна (під опікою керівника) наукова робота студента за вибраним напрямом розпочинається уже на бакалаврському рівні вищої освіти. Формами звітності цієї роботи є доповіді на засіданні наукового гуртка чи проблемної наукової групи, виступ на студентській науковій конференції або на науковій конференції професорсько-викладацького складу та аспірантів, які щороку проводяться в академії, публікації статей в студентському збірнику наукових праць або в збірнику «Сучасне будівництво та архітектура» чи інших наукових виданнях. Наукова робота на магістерському рівні (розділ «Інновації» для професійних магістрів чи наукова робота (дисертація) наукових) виконується в напрямку роботи кафедри з перспективою розвитку її в подальшому та доведення експериментальних та теоретичних досліджень до рівня дисертацій доктора філософії. Дослідження на цьому рівні тісно пов'язані з дослідженнями аспірантів (здобувачів вищої освіти третього науково-освітнього рівня) кафедри та логічно доповнюють один одного. Для організації цієї роботи кафедра має необхідну матеріальну базу. Така організація наукової роботи на кафедрі має ряд суттєвих переваг: студенти завчасно і цілеспрямовано готуються до майбутніх досліджень, створюють освітній базис за вибраною темою, долучаються до практичної роботи з виконання наукових досліджень та отримують необхідні для самостійної роботи знання і навички,

вони «поринають» в тематику і можуть аналізувати стан уже виконаних досліджень, виявити нерозв'язані завдання та сформулювати мету наукових досліджень. Аспіранти при співробітництві з бакалаврами та магістрами отримують навички педагогічної роботи. Організація наукової роботи на кафедрі принесла свої результати: на кафедрі працює п'ять докторів наук, усі викладачі мають наукові ступені, багато з випускників аспірантури кафедри працюють на інших кафедрах академії, в різних закладах вищої освіти України та за кордоном. Наукова робота на кафедрі чітко планується (посеместрово) та контролюється виконання плану. Щороку на кафедрі захищається 2...3 дисертації доктора філософії та, приблизно, один раз на п'ять років – докторська.

Останнім часом через обставини, що не залежать від науково-педагогічних працівників (пандемія, військовий стан) заняття проводяться в дистанційній формі. Це вносить ряд особливостей в наукову роботу здобувачів. З однієї сторони, погіршується комунікації між здобувачами та керівниками наукової роботи, а з іншої – з'являється можливість проводити конференції з декількома здобувачами одночасно, та проводити цю роботу в будь-який вільний час. Здобувачі мають можливість відвідувати лекції професорів, які їм цікаві та бути присутніми на попередніх та основних захистах дисертацій.

Така організація наукової роботи на кафедрі має ряд суттєвих переваг: студенти завчасно і цілеспрямовано готуються до майбутніх досліджень, створюють освітній базис за вибраною темою, долучаються до практичної роботи з виконання наукових досліджень та отримують необхідні для самостійної роботи знання і навички, вони «поринають» в тематику і можуть аналізувати стан уже виконаних досліджень, виявити нерозв'язані завдання та сформулювати мету наукових досліджень. Аспіранти (здобувачі освіти третього рівня (доктора філософії) при співробітництві з бакалаврами та магістрами отримують навички педагогічної роботи. У висновку слід зазначити, що спадковість, послідовність в проведенні наукової роботи на рівні кафедри є одним з важливих факторів наукового, а також освітнього рівня здобувачів вищої освіти. Це дає можливість підвищити рівень знань, розвинути творчі задатки у студентів та мобілізувати їх на проведення власних наукових досліджень. прийнята на кафедрі система планування та виконання наукових досліджень зарекомендувала себе протягом останнього десятиріччя та може бути рекомендована до широкого впровадження на кафедрах закладів вищої освіти різного профілю.

Література:

1. Про освіту: Закон України від 02.11.2021 № 2145-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2017. Редакція, підстава – 1089-IX.
2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII (Редакція станом на 01.01.2022).